

KULTUR- KRÖNIKA

Josephine Askegård

Övriga kulturkrönikörer: Tiina Rosenberg, Göran Greider, Anna Hellgren, Jonas Fogelqvist

Poetisk politik

EN IRANSK FAMILJ står för en stor och viktig bit filmskapande i dag. Mohsen och Marziyeh Makhmalbaf och deras barn, Maysam, Samira, och Hana. Tillsammans driver de Makhmalbaf filmhouse filmskola, som Mohsen grundade 1996.

Mohsen blev världskänd och har fått ett otal priser för sina filmer, en av de mest kända är *Kandahar*, från 2001. Maysams film *Dagen jag blev kvinna* (*The day I became a woman*, 2000), har visats i Sverige. Den och många av

”Hana Makhmalbaf berättar att hon ansökte om tillstånd om att få göra filmen i Iran, vilket inte beviljades. Då gjorde hon i stället ett av världens, måste man väl säga, tuffaste spelplatser till sin.”

familjens filmer utspelar sig i Afghanistan, så också den senaste, där Marziyeh står bakom ursprungsberättelsen, Maysam producerar och yngsta dottern Hana, 20 år regisserar.

BUDDHA FÖLL AV SKAM har svensk premiär på fredag. Hana Makhmalbaf berättar att hon ansökte om tillstånd om att få göra filmen i Iran, vilket inte beviljades. Då gjorde hon i stället ett av världens, måste man väl säga, tuffaste spelplatser till sin. I de grottor som bildades när talibanerna år 2001 sprängde de upp till 50 meter höga, flertusenåriga Bhuddastatyerna i Bamiyan i centrala Afghanistan, lever en grupp mycket fattiga människor. De får gå långt till närmaste plats där det finns mat och en marknad.

I staden har aldrig en film visats, det finns ingen tv. Hana träffade ”alla barn i hela staden” för att hitta huvudpersonerna till sin film. Till sist hittade hon

en mycket ovillig flicka, Nikbakht Noruz, fem och ett halvt år, för rollen som Bakhtay som försöker förverkliga sin dröm att gå i skolan. Det är svårt att föreställa sig mer komplicerade förutsättningar för att göra spelfilm.

Skildringen av samhället sker helt utifrån barnens referenser, det är en spegel av de vuxnas liv. Amerikanska helikoptrar flyger över grottorna och det är så totalt människans egenstyrda värld, medan barnen pangar på med sina av trädgrenar tillverkade automatgevär och leker stening. Bakhtay lotsar åskådaren genom en för oss främmande verklighet där allt är ganska fasansfullt att se; våldet, tvångret, fundamentalismen, bristen på undervisning, nöden. Men barnet pekar ut: detta är lek. Leken vore kanske inte så farlig om den vore frivillig, men det är den inte, det är ett tvångsmässigt svar på de vuxnas handfallenhet och brist på empati och förmåga till omsorg.

MITT I DENNA RÖRA av brist och nöd påstår regissören att hon störs av att filmen mottagits runt om i världen som en politisk film och inte som hon ser det, poetisk. Hon vill att vi ska glömma att det är amerikaner och talibaner, att vi ska se barnen och vad vuxenvärlden visar fram för exempel för dem. Att det som dessa barn växer upp med kommer att ge bitter frukt i framtiden. Och när hon säger det pekar hon på något som gäller alla familjen Makhmalbafs filmer: de är konst i mänsklighetens tjänst. De handlar om att barn i Afghanistan, Kurdistan och Iran är våra barn. Vår samtid och framtid.

Man kan kalla det poesi eller politik, eller matematik, som också tillhör de sköna konsterna.

KULTUR-TIPSET! Lyssna på Dixie Chicks. De är inte bara countrygruppen som bojkottades och mordhotades efter anti-Bushuttalande. De gör ganska bra musik också.